

ПОБУДОВА ТЕОРЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність проблеми. Донедавна питання вивчення майбутнього людства не виникало, проте, коли науковці довели можливість виникнення кінця нашого світу, все більше філософів та дослідників почали висловлювати власні теорії щодо розвитку людства, та суспільства зокрема. Після глобалізації ХХ століття, появи інформаційної революції, розвитку інформаційних технологій, що радикально змінюють суспільне життя, прискорились як темпи суспільного розвитку, так і вияви сучасних його проблем, а також відбувається активний процес дослідження багатьох різних, іноді суперечливих концепцій щодо існуючого і наступного типів суспільства. Тому дана робота присвячена дослідженню цієї проблеми та створенню нових моделей розвитку суспільства.

Метою нашого дослідження є побудова теоретичних моделей розвитку суспільства.

Для розкриття даної теми ми ставимо наступні завдання:

- проаналізувати сутність суспільства з позиції соціально-філософського аналізу, його основні підходи;
- проаналізувати етапи розвитку та становлення суспільства сьогодення;
- побудувати теоретичні моделі розвитку постіндустріального суспільства.

Предметом дослідження виступає майбутнє суспільство.

Об'єктом дослідження виступають процеси розвитку суспільства.

Філософія має багато розділів, зокрема одним з яких є соціальна філософія, яка вивчає соціальне буття, структура суспільства, періоди його розвитку та розглядає проблему суспільного прогресу.

До вирішення проблем соціальної філософії зверталися Р. Арон, М. Вебер, М. Ковалевський, У. Ростоу, Дж. Бернал, В. А. Андущенко, В. Б. Артеменко, С. Ф. Клепко, В. Г. Кремінь, І. А. Медведєв, М. М. Солдатенко, С. О. Терепиший, Гоббс, Локк, Мандевіль, Юм, Вебер та інші.

Сам термін «суспільство» багатозначний. Його розглядають як у вузькому, так у широкому значенні.

У вузькому значенні суспільство:

- це сукупність суспільних відносин (відомо, що саме суспільні відносини відрізняють соціальні утворення від інших систем матеріального світу.) Кожне суспільство є єдиною системою соціальних відносин, цілісним соціальним організмом, що розвивається автономно;

- розглядається як певний етап розвитку людської історії.

У широкому розумінні суспільство- це відокремлена від природи частина матеріального світу, що являє собою історично розвинену форму життєдіяльності людей, основою якої є людська праця, суспільне виробництво.

Тобто, це все людство в цілому, зокрема вся сукупність суспільних організмів, що існували й існують на нашій планеті. [4]

Одностайної думки про те, коли ж саме виникло суспільство немає. Одні вчені вважають, що воно виникло в той час, коли сформувалися первісні громади, тобто коли відбувалося об'єднання мисливців і збирачів. Інші переконують, що виникнення суспільства пов'язане із появою родоплеменних відносин. Якщо звертатися до філософської думки, то суспільство виникло внаслідок еволюції природи і з самого початку мало характерні риси.

По-перше, це специфічна системна організація, що відрізняється від інших матеріальних систем особливою структурною базою, яка поєднує в собі матеріальне і духовне виробництво, різні форми суспільних відносин, соціальну структуру, політичні інститути тощо.

По-друге, суспільство володіє особливим механізмом передачі інформації і способом успадкування.

По-третє, головною відмінністю соціальної матерії від інших її форм руху є те, що вона поєднує в собі не лише матеріальні, а й духовні процеси, свідомість [3].

Існує безліч думок щодо причин виникнення суспільства та його сутності.

Найдавнішою концепцією розуміння суспільства є релігійно-міфологічна модель. Ця модель бере свій початок з епохи рабовласництва. Вона розглядала суспільство в системі загального світового (Божого) порядку-космосу (Бога), що виступає першоосновою і

джерелом всього. Саме через це основна тема давніх міфів- Боже (космічне) першоджерело існування суспільства і діючих у ньому законів і моральних норм. В цій моделі суспільство розглядається як компонент космічного буття, звідси і формується релігійно-міфологічний погляд.

Теологічна концепція почала свій розвиток із епохи Середньовіччя. За цією концепцією головним механізмом, що визначає усе суще в громадському житті є Бог. Головним представником, який найбільш точно розширив її є Аврелій Августин, пізніше його наслідував Фома Аквінський. Августин наголошував на тому, що історія визначається лише Божею волею. Наслідуючи та розвиваючи думки Аврелія, Фома вважав, що вічним принципом громадського буття є нерівність людей, проте, він уточнював, що поділ на стани встановлений тільки Богом.

У Новий час набула розвитку натуралістична концепція, головними представниками якої були Ньютон, Монтеск'є, Локк, Декарт та інші. Проте варто зауважити, що перші натуралістичні ідеї беруть свій початок в період Античності. Зокрема, Демокріт вважав, що все громадське життя має природний початок, а Арістотель сформулював думку, що соціальне розшарування людей має природний характер.

Натуралістична концепція зводиться до думки, що суспільство є продовженням закономірностей природи і Космосу в цілому. Згідно цієї думки, суспільство постає як феномен природи, її вище, але не найбільш стійке утворення. Якщо природа постає недосконалою, то можливе самогубство людства.

Що стосується етапів розвитку суспільства, то воно пройшло три стадії:

- традиційне суспільство – суспільство, в якому головним пріоритетом вважався аграрний устрій. Такий тип суспільства був характерний для періодів Стародавності і Середньовіччя. Він виключав застосування інновацій, натомість вагому роль відігравали традиції і усталені закони;

- індустріальне суспільство – суспільство, в якому відбувся перехід від відсталого («аграрного») суспільства до розвинутого («індустріального») суспільства з ринковим виробництвом. Термін «індустріальне суспільство» був вперше введений французьким соціологом Сен-Сімоном;

- постіндустріальне суспільство- термін «постіндустріальне суспільство» було вперше запроваджено американським соціологом і юристом Д.Рісменом у 1958 році. В цьому типі суспільства в основі лежить рівень техніки виробництва, знижується класова боротьба .

Кожний новий етап характеризується новими процесами та вдосконаленнями, що призводять до ускладнення соціальної структури та розширюють взаємодію між навколишнім середовищем та певними формами суспільної діяльності.

Проаналізувавши етапи розвитку суспільства, його концепції, більшість вчених дійшли висновку, що постіндустріального суспільства буде і надалі розвиватися, проте головними критеріями його розвитку буде:

- пріоритет перейде від виробництва товарів до виробництва послуг;
- центральне місце буде займати знання, притому теоретичне;
- виникнення наукоємких галузей промисловості (хімічна промисловість, обчислювальна техніка, електроніка,оптика);
- вагомим стане питання запровадження управлінських рішень.

Проте існує думка що після постіндустріального суспільства прийде нове, «інформаційне суспільство», в якому економіка, політика та культура будуть залежати від створення та доступності інформації. Головним представником, який розширив ідею розвитку такого суспільства є Деніел Белл.

Інформацію він ототожнює лише із теоретичним знанням. У столітті, що настає, стверджував Белл, вирішального значення для економічного і соціального життя, для способів виробництва знання, а також для характеру трудової діяльності людини набуває становлення нового соціального устрою, заснованого на телекомунікаціях [2 с. 39]. Це призведе до стирання кордонів між країнами, що в свою чергу покращить економіку за рахунок руху капіталу(капітал прямує туди, де (за наявності політичної стабільності) є найбільша віддача від інвестицій або додаткової вартості).

Вчений наголошує на важливості доступу до необхідної інформації індивідів і окремих груп, проте слід не допустити спостереження з боку правлячих кіл за ними з використанням витончених інформаційних технологій.

Існує інша думка щодо розвитку суспільства, в якому головним пріоритетом постає розвиток інформаційно-технологічних технологій. Ця думка бере свій початок у 1960 році. Її започаткував Н.Реймерс. Поняття «інформаційна економіка» розглядалося як новий спосіб розвитку, який прийшов на зміну індустріальному і став основою створення «інформаційного суспільства».[1. с. 59] Загалом, в умовах інформаційної економіки ІКТ є головним аспектом розвитку економіки. Розвиток ІКТ дає можливість підвищити конкурентноспроможність економіки, розширити її можливості інтеграції у світову систему господарства. Завдяки цьому постіндустріальне суспільство переходить в новий якісний стан- інформаційне суспільство, для якого характерно:

- пріоритетність нових технологічних устроїв, що базуються на масовому використуванні розвинутих інформаційних технологій;
- створення і розвиток ринку інформації, що може означати фактичне задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах;
- підвищення рівня освіти, науково-технічного і культурного розвитку за рахунок розширення можливостей систем інформаційного обміну;
- створення ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне отримання, розповсюдження і використання інформації. [1, ст 58]

Висновки. Проаналізувавши вищесказане, можна сказати, що суспільство розглядається як в часі, так і поза його межами. Суспільство не є простою сукупністю елементів і підсистем, а є динамічною системою, різні компоненти й елементи якої оновлюються і перебувають у взаємодії. Саме тому створюють комплексні суспільствознавчі прогнози, в яких робиться спроба представити майбутнє всього світу. Зважаючи на вибрану тему, у статті подані прогнози щодо розвитку суспільства в цілому.

Література

1. *Калініченко Л.Л. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в умовах інформаційної глобалізації/УкрДАЗТ, м.Харків, 2011-56-60ст.*
2. *Кальницький Е.А. Концепція постіндустріального суспільства Деніела Белла як підґрунтя формування концепцій інфомаційного суспільства*
3. *Касьян В.І. Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства.: Електронний ресурс. <http://westudents.com.ua/glavy/94729-58-ponyattya-susplstva-osnovn-pdhodi-do-rozumnnya-susplstva.html>*
4. *Філософський аналіз суспільства.: Електронний ресурс. – http://pidruchniki.com/1593110637610/filosofiya/filosofskiy_analiz_suspilstva*
5. *Гончарук, Т. В. Формування модернізаційної парадигми державного управління / Т. В. Гончарук // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2013. – Вип. 41.*
6. *Гончарук, Т. Філософія цивілізації та дух постмодерну [Електронний ресурс] / Тетяна Гончарук // Мандрівець. – 2008. – № 4. – С. 37-40.*